

UKF

Medlemsinformation 2 - nyhetsbrev aug 2009

Årgång 23

Arkeologidagen 2009 - sönd 30 aug kl 10 - 13.30
Besök vid två kultplatser i Bro-Lossa - Lilla Ullevi och Rösaring
Gemensam färd i bilar. Samling **Bro Centrum**. 20:-

Märkesåret 1809 - II
Vad hände i Finland och Sverige? Föredrag på hembygdsgården Klint
Börje Sandén och finska föreningen Kaleva Seniorer. Tisd. 8 sept, kl 19

Kulturhusens dag. Sverige - Finland, en delad historia
Busstur till Savolax och Karelen i Upplands-Bro. 13 sept kl 10-13.30
Finsk bosättning på Rösaringsåsen under 1500-talet. Saml. **Bro station**. 50:-

Konsert och konstutställning på Kvistaberg Sön 18 okt .
Ur Bro d´River Boys konsert vid Junsele musikvecka Se programtablån
Konserten börjar kl 15. 40 :- portarna öppnas kl 14.30

Bålstakonstnären Roger Fällman visar sina naturmålningar
Historien kring observatoriet - Dryck och tilltugg i pausen.
Kommunen äger Kvistaberg - huset framtida användning är inte bestämd

Mer ur Bro härads domböcker
Gudrun Sandén berättar vidare om människoöden i Upplands-Bro på 1700-talet

Granhammarsmannen - Bronsåldersmordet
En stor 600-sidig bok av Jonathan Lindström utkommer inom kort
Föredrag kommer

Vad hände egentligen den 6 juni 1809?
UKF granskar protokollen. Börje Sandéns reviderade artikel

Konstformer inbjuder till årets Konstrunda
Konstrundan - 29-30 augusti 11-17 www.konstrundan.se

Föreningen för
Upplands-Bro
Kulturhistoriska
Forskningsinstitut

Ordförande: Curt Dahlgren, 0708-44 22 48, curt@mailbox.euromail.se
Ulla Zetterberg, v.ordf, 582 423 86. e-post zetterberg.ulla@gmail.com
Sekr: Börje Sandén, Målarvägen 19, 197 30 Bro. 08-582 405 15
Upplysn. Börje Sandén, 08-582 405 15. 582 413 55.

pg: 27 58 94-4
E-post: ukf@ukforsk.se
Webbplats: www.ukforsk.se

Kulturarrangemang 2009 UKF och andra kulturorganisationer

UKF tar vanligen upp en deltagaravgift på 20-50:- vid publika aktiviteter beroende på våra omkostnader, bl.a. lokalhyror. Tillsammans med den årliga medlemsavgiften är denna deltagaravgift en viktig inkomstkälla för UKF. Alla arrangemang är öppna för allmänheten. Tag gärna med vänner och bekanta. Kontrollera tid och plats på vår hemsida och på kommunens annonsida Det händer i Upplands-Bro i lokaltidningen Mitt i Upplands-Bro, i vilken också våra publika arrangemang brukar finnas med under rubriken På gång. Ibland publiceras våra aktiviteter även under KULTUR och NÖJE. Se vår hemsida www.ukforsk.se eller ring UKF: 582 413 55 för ev. ändringar.

Sönd 16 augusti, kl 10 - ca 13. Samling Centrumparkeringen i Bro

Märkesåret 1809 - I Bussfärd till Savolax och Karelen i Upplands-Bro

Vid torpgrunden Savolax på Rösaringsåsen berättar Börje Sandén om den finska invandringen till Mälardalen under 1400-1500-talen. På vägen till Karelen tar vi matrast vid Stora Ekeby. Där får vi också ta del av historien kring Rösaring med särskild inriktning på den betydelse finska Sibbo har i forskningen kring den forntida kult som utövades vid den berömda labyrinten uppe på åsen.

Egen matkorg medtages.

Repris Kulturhusens dag 13 sept

Arr. Bro-Lossa hembygdsförening, Finska föreningen Kaleva Seniorer och UKF

Sönd 30 aug kl 10 - 13.30. Samling vid parkeringen i Bro Centrum för gemensam färd i bilar

Arkeologidagen 2009

Besök vid två kultplatser i Upplands-Bro - Lilla Ullevi och Rösaring

Undersökningarna vid Lilla Ullevi i utkanten av samhället ägde rum 2007-2008 på tre ställen. Vi inleder vid platsens vi = kultplats. Riksantikvarieämbetet säger i sin digra slutrapport: "Viet i Ullevi är helt unikt och saknar motstycke på annat håll i arkeologiska sammanhang." Namnet Ullevi i Bro har sedan början av 1900-talet ansetts syfta på guden Ull i kombination med gudinnan Härn vid intilliggande Härnevi. Bägge var fruktbarhetsgudar långt före de i skrift kända vikingagudarna Oden, Tor och Frey. Vi besöker också de intilliggande ännu ej slutrapporterade undersökningsområdena. Vid Rösaring i Låssa berättar vi om grävningar 1981-82 och läns museets projekt 1996-1998. Såväl Rösaring som vårt Ullevi har figurerat i litteraturen i samband med den

romerska historieskrivaren Tacitus' berättelser om kultplatser i Skandinavien. Vi åker till Stora Ekeby där vi tar en paus med vår medhavda förtäring och får en introduktion i traktens arkeologi innan vi vandrar upp till processionsvägen och labyrinten på den 61 m höga Uppsalaåsen. Egen förtäring medtages

Upplysningar Börje Sandén 08-582 40 515.
08 582 413 55

Arr. Upplands-Bro kulturhistoriska Forskningsinstitut

Tisd 8 sep kl 19.00 Hembygdsgården Klint, Prästvägen 8 Bro.

Märkesåret 1809 - II

Vad hände i Finland och Sverige?

Börje Sandén i samverkan med finska föreningen Kaleva Seniorer berättar om årets betydelse i de bägge länderna. Finland frigörs från Sverige och blir så småningom en egen stat. I Sverige blev det revolution och ny regeringsform. Vad hände när revolutionsarmén hade högkvarter i Kungsängen?

Kantor Rakel Fridstrand underhåller med musik på kantele.

Läs Märkesåret 1809 på hemsidan

Arr. Bro-Lossa hembygdsförening, Finska föreningen Kaleva Seniorer och UKF

Årets Konstrunda

Invigning på Villa Skoga av kommunalrådet Yvonne Stein

lörd 22 aug kl 13

Konstrundan 29-30 aug kl 11-17

Fest i byn - Bro Centrum

Lörd 12 sept med många aktiviteter
kl 11-17

www.festibyn.se

*Kulturhusens dag sönd 13 sept, kl 10 - ca 13.30
samling vid Bro pendeltågsstation kl 10
Tåg mot Bålsta från Stockholm C 9.13.
ankomst 9.44*

Kulturhusens dag 2009. Tema: Sverige - Finland, en delad historia Busstur till Savolax och Karelen i Upplands-Bro kl 10 - ca 13.30

Finska bosättningar i Bro på 1400- och 1500-talen. Den tidiga invandringen från Finland gick till Mälardalen. Fyra platser är identifierade, både slättbygds- och skogsbygdsbosättning. Vi besöker bl.a. två husgrunder på skogsåsen i Låssa. Börje Sandén berättar om den lokala forskningen. Där finns också historien om finländaren som lämnade Finland efter kriget 1809 och blev svensk soldat 1810. Kyrkmålning i en finsk kyrka ger ett intressant perspektiv på forntida fruktbarhetsdyrkan i Bro och Låssa. Rast med egen förtäring vid Stora Ekeby. När bussen passerar andra kulturbärande byggnader och platser får de också en kort beskrivning. Kostnad 50:- Begränsat deltagarantal. Förhandsanmälan B. Sandén 08-582 40 515
Arr. Upplands-Bro Kulturhistoriska forskningsinstitut i samverkan med Upplands-Bro kommun

Bro bibliotek onsd 25 nov kl 12.

Kulturlunch - 1809 års händelser.

Börje Sandén från Upplands-Bro Kulturhistoriska Forskningsinstitut berättar om spännande dagar som förändrade den svenska historien.
Arr. Bro bibliotek.

Tisd 15 dec. hembygdsgården Klint

Julmusik på Klint

Manskvartetten Bro d'River Boys och Bro spelmän
Arr. Bro-Lossa hembygdsförening

*Tillinge kyrka, Enköpings församling
Trettondagen onsd 6 januari kl 18*

Julens sånger och dikter med Bro d'River Boys and Girls

Hjalmar Gullbergs dikter ur Den heliga natten och andra diktsamlingar varvas med traditionell julmusik.
Paus med förtäring
Andra traditionella julsånger

*Kvistaberg, f.d. professorsbostaden vid
Astronomiska Observatoriet vid vägen mot Låssa
nära Rättarboda, sönd 18 okt kl 15, portarna öppnas kl 14.30, 40:-*

**Konsert med Bro d'River Boys.
Bålstakonstnären Roger Fällman visar sin konst**

Konserten är delvis en repris av manskvartettens konsert vid musikveckan i Norrlandsorten Junsele, som i år genomförde sin 41:a säsong. Där visade gruppen prov på alla typer av musik som framförts under mer än 30 års praktiserande av "harmony singing" - grunden i Barbershop-sången.

Roger Fällman visar sina vackra naturmålningar i Nils Tamms forna ateljé, som också är vår konsertsal.

Kvistaberg ägs av kommunen, men dess framtida användning är inte bestämd. Passa på att få se en hundraårig miljö medan den finns kvar och ta del av dess privata och vetenskapliga miljö.

I pausen serveras dryck och tilltugg och det blir fritt fram att bese lokalerna i den stora villan.

Sånggruppen mottog kommunens kulturpris förra året och Hembygdsföreningens Bro-pris för några år sedan. **Kostnad 40:-**

Läs mer om [gruppens framträdanden under 30 år](#).
[Konsertprogrammet](#) i Junsele.
[Lokalpressens recension](#).

Under hösten kommer *ett astronomiskt museum* att invigas - datum är ännu inte känt

UKF har för avsikt att anordna särskild visning av museet under hösten.

Arr. Upplands-Bro Kulturhistoriska Forskningsinstitut

Ur Allehanda -Nära om Junsele konserten med Bro d'River Boys

Återigen något helt nytt för denna musikfestival, fyrstämig manskör av mycket speciellt slag. Harmony singing "skapar en mycket fin klang i sången"

"Konserten var mycket njutbar, och publikens entusiasm märktes väl, både under konserten och efter densamma, när man kunde höra de åsikter som framfördes."

"Som vanligt så var det fredagens artister som uppträdde i kapellet. Att de gjort sig populära i kyrkan märktes väl, eftersom flera konsertbesökare letat sig upp till kapellet för att få höra mera. Musikveckan avslutades med klassiska Toner av Sjöberg med text av Geijer. Avslutningen på Musik- och Konsteveckan i Junsele skedde alltså med flaggan i topp."

Mer ur Bro härads domböcker

Gudrun Sandén berättar om arvstvister, konkurser, obetalda skulder, mord, slagsmål, stöld, åverkan på annans egendom, trafikförseelser, grannfejder, förbjuden brännvinsbränning, fylleri, förargelseväckande beteende m. m.

Ur Häradsrättens domböcker under några år på 1700 talet.

I Svenngårdska samlingen finns många avskrifter av domböcker från Bro Häradsrätt under 1600 och 1700 talen. Där kan vi se hur tinget fungerade och vilka ärenden som behandlades.

Varje år hölls tre laga ting, vinter-, sommar- och höstting med menige man och allmogen av Bro Härad. Ibland kunde man kalla till urtima ting, då endast ett brådskande ärende skulle behandlas. I UKF:s förra utskick gav jag exempel på ett sådant ärende.

Tinget leddes av en förordnad häradshövding och närvarande var länsman och Häradets edsvurna nämnd. Det var 7–8 nämndemännen från olika delar av Häradet, som bestod av Bro, Låssa, Näs och Västra Ryds socknar.

Första tingsdagen började med gudstjänst i Näs sockenkyrka. Sedan gick man till Tibble gästgivargård, som var tingsstället. Där utlystes laga ting och tingsfrid, varefter vissa viktiga Lagar och Förordningar lästes upp. Inteckningar och lagfarter upptogs i särskilt protokoll. Därefter utropades vid vilken tid de instämnda ärendena skulle behandlas.

Ärendena på den här tiden är ungefär desamma som idag, nämligen arvstvister, konkurser, obetalda skulder, mord, slagsmål, stöld, åverkan på annans egendom, trafikförseelser, grannfejder, förbjuden brännvinsbränning, fylleri, förargelseväckande beteende m. m.

Några mål som vi slipper se i dag är lägersmålen, sabbatsbrotten, försummade hållskjutsar och väghållningsansvar.

Lägersmålen är de vanligast förekommande målen under den här tiden. Vid varje ting finns minst ett. Ofta är det länsman som på Ämbetets vägnar stämmer mannen och kvinnan för att ha haft olovlig bebildelse, då kvinnan blivit gravid och fött ett oäkta barn. Kvinnan berättar när och var det skett och uppger mannen som den rätta barnafadern. Det finns aldrig några andra vittnen än de hustrur som är med vid förlossningen och de intygar att kvinnan under hela förlossningen vidhållit vem som är fadern.

Mannen nekar hela tiden. Ibland blir han kallad till prästerskapet, som försöker förmå honom att erkänna, vilket aldrig lyckas. I brist på bevis blir han alltid frikänd.

Kvinnan däremot bötar 5 riksdaler silvermynt. Hon skall dessutom ge 2 daler till sin församlingskyrka, där hon i sakristian inför de äldste männen i församlingen

skall undergå enskild skrift och få avlösning, alltså erkänna sitt brott och återupptas i församlingen. Någon hjälp av fadern till det oäkta barnets uppfostran får hon aldrig.

Sabbatsbrott gav dryga böter. Begick man brott, ofta var det slagsmål en söndagskväll, bötade man för skador man orsakat, men dessutom 10 riksdaler silvermynt för sabbatsbrottet.

Ett av bondens gissel var de ofta återkommande hållskjutsarna. Häradet hade ju stor och mycket trafikerad landsväg och resande behövde byta hästar efter 2 mil. Detta skedde vid gästgivargårdarna, där det skulle finnas utvilade hästar.

Bönderna kallades in med sina hästar och kuskar efter turlista att finnas vid Tibble gästgivargård, för att avlösa ekipage från både Barkarby och Grans gård i Bålsta. Det skedde ganska ofta och var till stor förargelse för bönderna, som behövde sina djur i arbetet hemma på gården. Dessutom var hästen en värdefull egendom som man inte ville ha sönderkörd av otåliga resande. Man kunde inte heller skicka vem som helst som körsven, då väntetiden i hållstugan inte ansågs så lämplig för yngre personer. Försummade man sin tur utan att ha laga förfall blev det böter.

En bonde från Ekeby i Låssa meddelade att han inte hade foder till hästen, som var så försvagad att den inte ens kunde ta sig till gästgivargården, än mindre skjutsa. Bonden i Råby bad att få byta till en mindre och sämre gård på Veckholmslandet, där han skulle slippa skjutsningar.

Varje hemman hade ett vägstycke som de hade ansvar för. Ibland låg det ganska långt från gården och tog mycket tid när man skulle hålla rent från snö, sätta ut dikesmarkeringar och köra på grus (broa) under tjällossningen och under våta höstar. Försummade man detta blev det böter och dessutom fick man betala den som länsman anställde att göra arbetet i stället.

Den 5 januari 1745 stämmer änkan hustru Lisa Olofsdotter sin svåger i Bastbrink, Lars Johansson för att han inte redogjort för arvet som han har omhand för hennes omyndiga dotter Stina, som är hans brorsdotter. Hon begär att han skall lämna ifrån sig arvet, eftersom hon inte litar på honom och han inte har lämnat någon redogörelse på 5 år. Lisa Olofsdotter säger att hon kan föda och klä sin dotter själv, tills hon kan förtjäna sitt eget bröd. Men hon begär att åtminstone få räntan på pengarna, som var 373 riksdaler 14 skilling

kopparmynt enligt det inventarium som upprättades den 14 juni 1739 då barnets far skogsvaktare Johansson dog.

Lars Johansson svarar att han visst kan lämna arvet om han får tid att driva in de pengar som är utlånade mot ränta. Ännu har de dock inte givit någon ränta. Lisa hade också begärt att han skall betala rättegångskostnaderna. Han vägrar då han påstår sig haft utgifter för flickan.

Rätten dömer Lars Johansson att lämna arvet till modern. Men rättegångskostnaderna kan hon bara få för stämningsspengarna och lösen av domen, alltså endast 4 riksdaler 16 skilling.

När barn ärver utses en förmyndare som skall vårda arvet och hjälpa till med barnens uppfostran. Har barnet någon lämplig släkting blir den ofta förmyndare, men är barnet utan närstående förordnas någon säker och hederlig man till förmyndare. Det är inte ovanligt att man som i det här fallet begär redovisning av förmyndaren och önskar byta ut honom. Även äldre omyndiga barn har rätt att begära ny förmyndare om de inte har förtroende för den de fått. Förmyndare skall försöka låna ut arvet till god ränta och säkerhet. Problem uppstår när den som lånat arvspengar går i konkurs.

Vid vintertinget 1771 togs en stor konkurs upp. Det var revisor Hedlund i Aspvik som slog vantarna i bordet. Han begärde att all hans egendom skulle gå till hans borgenärer s k cessio bonorum och att han sedan skulle vara fri från deras talan. Den 23 februari utfärdades proclama, dagen då kreditorerna skulle bevaka sina fordringar. 46 fordringsägare fanns, men inte alla var närvarande varken själva eller genom ombud. De hade säkert små fordringar.

Revisor Hedlunds hustru Anna Elisabeth Gahn begär boskillnad. Hennes förståndige far hade vid giftermålet sett till att allt hon medfört i boet var hennes enskilda egendom.

Ingenting blir avgjort vid detta ting utan som så ofta skjuts avgörandet upp till nästa ting, då man behöver mer tid. En del mål kan sträcka sig över flera år och uppskjutas gång på gång. Ofta beroende på att vittnen uteblir. Blev man instämnd till vittne måste man inställa sig annars blev det böter och vitesföreläggande på ganska stora belopp

Att man inte betalade sina skulder hände då och då. Den 21 maj 1770 stämde hökaren Lars Hagner i Stockholm genom sin fullmäktige nämndeman Erik Nilsson i Jursta, bonden Tynis Eriksson i Lund, Låssa socken att han skulle betala för varor han fått mot borgen med 27 daler 12 öre kopparmynt. Tynis Eriksson erkände skulden men begärde anstånd med betalningen till augusti månads slut. Han skulle dock betala 5 % ränta från lagsökningsdagen tills betalning skett och ersätta rättegångskostnaderna med 9 daler.

Mord hörde inte till vanligheten, men när det skedde överlämnades ärendet genast till Hovrätten, efter att Häradsrätten redogjort för omständigheterna och vittnesmålen.

Något som däremot var vanligare var slagsmålen. Den 30 mars 1771 stämde länsman Anders Holmberg soldaten Johan Ekman och bataljons adjutanten Hellerns dräng Erik Eriksson samt bonden Anders Pehrssons dräng Erik Eriksson, alla från Skälby i Näs socken, för att de slagit rättaren vid Aspvik Peter Hagström blodig. Alla tre nekar men övertygas av vittnen och döms. Johan Ekman för att han dragit Hagström i håret till 6 daler och 5 daler för dryckenskap. Hellerns Erik för 1 blodsår och 1 blånad till 4 daler och 5 daler för dryckenskap. Pehrssons Erik för hårdragning 6 daler. Eftersom det här hände annandag påsk bötar alla 10 daler silvermynt var för sabbatsbrott.

Skulle de inte kunna betala böterna straffas Hellerns Erik med 7 par spö, Ekman med 6 par och Pehrssons Erik med 4 par, 3 slag i paret.

Stöld kallades snatteri och bedömdes mycket allvarligt. Den 14 januari 1745 erkände drängarna Anders Persson och Erik Larsson att tagit 3 hästtäcken, 1 säck, 1 garnrep, 3 par tömmar 1 ryggstycke, 2 hästskor, 1 ask med nålar, sylar, söm, tråd och garn till ett värde av 17 riksdaler 16 skilling kopparmynt. De får böta hälften var av värdet samt i stället för kyrkoplikt undergå enskild avlösning i Näs kyrkas sakristia. Förmodligen slapp de kyrkoplikt eftersom de var mycket unga. Annars innebar uppenbar kyrkoplikt att den straffade skulle stå en söndag i sin församlingskyrka och efter att prästen läst upp åtalet från predikstolen skulle han erkänna och sedan få förlåtelse och upptas i församlingen

Flera mål handlar om att någon tagit timmer eller ved på någon annans mark. Ofta fanns någon jägare anställd vid de stora gårdarna, som bland annat hade som uppgift att bevaka skogen och fiskevattnen. Kunde han ertappa någon med åverkan fick han en belöning, medan boven fick ersätta skadan och dessutom böta.

Den 17 september 1744 inlämnar kapten Lewin Blixen en skrift till Häradsrätten angående åverkan på Tranbygge skog, ägor och fiskevattnen. Häradsrätten menar att alla och envar äger rätt till frid på sin egendom och bifaller ansökan. Därför sätts ett vite på 10 riksdaler silvermynt jämte böter efter lag för den som beträds med någon olovlig åverkan på Tranbygge skog, ägor och fiskevattnen. Detta förbud skall läsas upp från predikstolarna i angränsande kyrkor.

Trafikförseelser är inget nytt påfund. Den 22 maj 1770 anhåller Tibble byamän i Näs socken att Häradsrätten måtte utsätta ett skäligt vite på 10 riksdaler silvermynt

för den som kör eller går över deras ängar och sädesgården. Det skulle också gälla de två vintervägarna Sjö- och Norrängen kallade, som löper från Sylta och gästgivargården över Tibble Sjöäng till sjön. Förbudet gäller så fort marken blivit bar och tjälen gått ur jorden

Det var naturligtvis lätt att bli osams. Dels bodde man nära inpå varandra och var helt beroende av sina grannar när det gällde arbetet. Så flera mål handlar om grannosämja.

1 september 1743 stämde mjölnaren vid Säbyholm Wilhelm Svanström dejan på samma gård, Anna Cattarina Reuter för några ohemula (*orättvisa*) beskyllningar.

Båda parter infann sig och efter något tvistande kom de överens om att sätta upp en föreningskrift av följande innehåll:

Mellan mig, Anna Cattarina Reuter och mjölnaren Wilhelm Svanström har varit oenighet och missförstånd, som varit så allvarliga att Svanström stämt mig inför Tingsrätten för att jag skulle sagt att han var tjuv och att hans hustru haft olovlig beblandelse. Detta har jag aldrig tänkt varken om honom eller hans hustru, särskilt som jag inget annat vet om dem än att de är anständigt folk. Dessa beskyllningar lär ha spritts genom vidriga människor.

För att undvika vidare ledsamheter oss emellan ber jag Svanström och hans hustru eftergiva de av mig i hastighet fällda orden och ha overseende därmed. Detta skall aldrig upprepas. För att Svanström skall vara skadelös för de omkostnader han kan ha fått har jag givit honom 8 plåtar.

Då Madame Anna Cattarina Reuter återkallat sina ord och betalat mina kostnader så är jag, Wilhelm Svanström och min kära hustru nöjda. Vi avsäger oss vidare talan i detta mål.

För att det i fortsättningen skall vara ett anständigt leverne oss emellan och ingen förolämpar den andra utsätter vi ett vite på 10 riksdaler silvermynt för den som först bryter vår överenskommelse.

Häradsrätten resolverade

Denna förlikning är gillad och stadfäst samt ett vite på 10 riksdaler utsatt för den som hädanefter på något sätt förolämpar den andra.

Den 30 mars 1771 stämde gästgivare Peter Holmström ryttare Asps hustru, Anna Larsdotter och drängen Hans Rambergs hustru, Stina Boberg på Aspviks ägor för att de, utan att ha sökt tillstånd för husbehovsbränning, sålt brännvin.

Anna och Stina infann sig och nekade helt. De påstod att de inte ens hade någon brännvinspanna. Vittnen inkallades och berättade att de flera gånger köpt brännvin av dem och dessutom hört hur Anna begärt pengar för brännvin av resande.

Kvinnorna nekade ändå, men Häradsrätten trodde mer på vittnena och dömde Anna Larsdotter och Stina Boberg till 10 riksdalers böter vardera, varav Holmström skall ha 2/3 och Kongl Maj:t och Kronan 1/3.

Uppträdde man berusad dömdes man efter Förordningen för svalg och dryckenskap att böta 5 daler. Om man dessutom svor dömdes man enligt 3 kapitlet 1 § Missgärnings Balken för svordom och lättsinnighet att böta 1 daler. Böterna delades mellan länsman Holmberg och socknens fattiga.

Ett ärende, som det förmodligen talades mycket om avgjordes vid sommaringet 1771. Då dömdes rättsaren vid Löfsta gård Johan Eriksson för dryckenskap och förargelseväckande beteende. Historien är denna:

Annandag påsk hade Eriksson gått ett ärende till Granhammars gård och där träffat båtförare Anders Nordlöf, som bjudit Eriksson på en sup. Sedan hade de gjort sällskap till Ryds kyrka. Nordlöf menar att Eriksson varit berusad men inte fotfallen. Han hade följt första delen av gudstjänsten, men vid Tron hade han satt sig och lutat huvudet mot armarna samt kräkts under predikstolen. Det hade luktat brännvin i kyrkan.

Eriksson har hela tiden sagt att hans uppkastning berott på hosta och bröstverk. Han visar flera attester, bland annat av hans husbonde, kammarherre Carl Ribben, som intygar att Eriksson klagat över att han varit sjuk senaste tiden. I övrigt har han varit anställd hos Ribben i 4 år och fört en skicklig levnad. En annan attest är utgiven av nådårspredikanten i Tibble Gustaf Klang, som intygar att så vitt han vet har Eriksson fört ett stilla och anständigt liv, gått flitigt i kyrkan och obehindrad begått sina salighetsmedel, alltså tagit Nattvarden.

Det hjälper inte utan Häradsrätten anser att han kräkts av dryckenskap och inte av sjukdom och dömer honom att böta 25 riksdaler silvermynt för dryckenskap och 25 riksdaler för förargelse. Dessutom skall han stå uppenbar kyrkoplikt en söndag i Ryds kyrka. Före 1686 hade kyrkan att döma till kyrkoplikt, men under åren 1686-1855 dömer den världsliga domstolen till uppenbar kyrkoplikt, vilket betyder att den dömdes inför församlingen erkänner sin skuld, får förlåtelse och återupptas i församlingen.

Bro i augusti 2009 Gudrun Sandén

Lokalhistorisk forskning – nya oväntade upptäckter

Av Börje Sandén

Vad hände egentligen?

Du som följt vår lokalhistoriska forskning har kunnat märka att rikshistoriska händelser ibland får en fördjupad innebörd när de studeras med lokal infallsvinkel.

Men det är inte bara synvinkeln som är värdefull. Hembygdsforskaren är ju per definition en person som bor i bygden, och som ”part i målet” vanligtvis känner den fysiska miljön bättre än forskaren på riksplanet. Lokalhistorisk forskning är till sin inbyggda karaktär gränsöverskridande

För min personliga del upptäckte jag för tjugofem år sedan - vid manusarbetet inför hembygdsboken ”Det hände i Upplands-Bro” - att det fanns oklarheter och förtydliganden som vore intressant att närmade forska i. Att söka efter vad som egentligen hände kom att bli ledstjärnan för mitt fortsatta studium av Upplands-Bros historia. ”Vad hände egentligen?” – den klassiska frågeställningen som lade grunden för all modern historieforskning blev också temat för tre hembygdsböcker i början av 90-talet. Saken är mer utförligt behandlad i ”Notiser, synpunkter och betraktelser” på hemsidans startside, där bl.a. hänvisning sker till del 2 i bokserien Vad hände egentligen? (den gröna boken).

När UKF i mitten av 90-talet gick ut på internet med sin verksamhet landade temat ”Vad hände egentligen?” i ett för forskningen synnerligen lämpligt medium. Eftersom iakttagelser och slutsatser görs kontinuerligt kan revideringar i texten bekvämt göras. I det nu aktuella fallet med Märkesåret 1809 kan den intresserade följa forskningsläget på UKF:s hemsida. Där finns både den tidigare pappersupplagan och mellanliggande digitala versioner.

Studierna kring Märkesåret 1809 – Riksarkivet anlitas

Forskningsprojektet kring 1809 inleddes så smått i förra Nyhetsbrevet och är ett utmärkt exempel på hur dator, internet och e-post kan samverka. Här ett aktuellt exempel: Inför de märkligheter som uppdagades kring undertecknandet av 1809 års regeringsform ville jag även få veta hur forskarna såg på saken i samband med 150-årsminnet. Boken fanns inte att köpa. Via fjärrlån från Bro bibliotek fick jag boken på mindre än en vecka. Jag skannade de kapitel jag var intresserad av så att de finns i textsökning på min dator - och för utskrift vid behov.

Med tanke på historiens tystlåtenhet i 200 år kring det ovan nämnda undertecknandet ville jag kontrollera riksdagsprotokollen noga för 6 juni resp 27 juni och särskilt det kungliga tal som tvingade fram det fullständiga undertecknandet sistnämnda dag. På Riksar-

kivet är de med sigill förseglade protokollen inbundna så att de inte kan kopieras eller skannas på vanligt sätt, men med digitalkamera kunde jag faktiskt komma åt alla sidorna, även kungens handskrivna manus.

För att du, som inte är ”uppkopplad” skall kunna se några av de möjligheter som den moderna tekniken erbjuder så återges i detta nummer hela huvudartikeln om 1809 inklusive de många länkar (*ej innehållet*) som gör att materialet i utskriften i häftesform omfattar 86 A4-sidor. Med den senaste månadens tillägg skulle det i utskrift bli ca 100 sidor.

Historielösheten – ett dagsfärskt exempel.

När jag arbetar med den här artikeln den 20 aug ser jag i dagens tidning en artikel som perfekt illustrerar den problematik som är förknippad med ett av momenten kring 1809, nämligen svenska folkets stora okunnighet om vad som verkligen hände 1809. I Ratan och Sävar i trakten av Umeå spelade man på 200-årsdagen upp striden mellan svenskar och ryssar klädda i tidsenliga uniformer och med handvapen och kanoner. Allt inför vår kungafamilj. Ett kort uttalande från en ortsbo räcker för att belysa historielösheten: ”Egentligen är det helt makalöst att vi inte fått läsa om det i skolan”.

Min artikel om 1809, som finns att läsa på annan plats i Nyhetsbrevet, var avsedd att handla om vår lokalhistorias samband med 1809. Jag blev synnerligen förvånad när jag på regeringskansliets hemsida fann, att artikeln [”Vad hände Märkesåret 1809?”](#), inte med ett ord berörde vare sig revolutionen eller den nya regeringsformen. Vad kunde vara anledningen? Läs artikeln på hemsidan. Länk från startsidan

Hur vanligt - eller ovanligt - är det att ett personnamn på en runsten också återfinns i en tidig medeltida handskrift från samma socken?

Den frågan fick jag nyligen anledning att ställa till några forskare av facket, när jag upptäckte vad jag som lokalhistoriker borde ha lagt märke till för länge sedan. Jag fann nämligen att runstenen U 624 stående vid gränsen mellan Stora Ullevi och Spånga i Bro-Lossa socken (nu i nordligaste delen av stora golfbanan) är rest till minne av Igul. Det namnet finns också i ett medeltida brev gällande åren 1167-85, där en person med namnet Igul skänkt Spånga till munkarna i Viby (Sigtuna).

Detta Spångas placering var länge av forskningen okänt, men sedan det konstaterats att ett Spånga och Stora Ullevi haft samma ägare på 1300-talet så har man kunnat identifiera detta okända Spånga som det nu aktuella.

Jag ser med spänning fram emot vad experterna kan komma till för slutsats.

Det forna soldatorpet Spånga fick 1810 en ny soldat, en finne som tog tjänst som svensk soldat där, när han inte längre vill bo kvar i Finland efter kriget 1809.

Granhammarsmannen åter aktuell i forskningen

Bronsåldersmannen, som hittades 1953 strax norr om Granhammar i Västra Ryd, är åter aktuell. Upptäckten var då en sensationell arkeologisk händelse. Men den föll snart i glömska. Det var väl bara hembygdsföreningen och senare UKF som kände till saken och publicerade artiklar och berättade om det märkliga fyndet.

Arkeologer som kallats till platsen lade liket och leran i en trälåda som transporterades till historiska museet. Det dröjde ända till 1959 innan det kom en grävningsrapport. Allmänheten visste bara vad som skrivits i Dagens nyheter och Morgontidningen den 16 juni 1953.

1998 hittade den unge Jonathan lådan i museets magasin och blev intresserad. Nya metoder för analys var nu tillgängliga och ett forskningsprojekt drogs igång. Lindström skrev en artikel i hembygdsförbundets tidning. UKF anlät honom för både föredrag och exkursion till platsen för fyndet. Det blev några intressanta program i TV.

.....Jonathan Lindström måste sedan ägna sig åt arbetsuppgifter som han kunde leva av. Bl.a. skrev han böcker i arkeologi, och så småningom fick uppdraget att skriva den länge önskade boken om Granhammarsmannen. Den kommer snart att finnas i bokhandeln.

På UKF:s hemsida kan du läsa Lindströms första artikel i dess fullständiga format. Där finns också Tidningsartiklarna från 1953 och undersökningsrapporten från 1959.

År 2009 kommer nu [Jonathan Lindströms 600-sidiga bok](#) som berättar om hur modern teknik som DNA-analys, isotopmätningar och andra nya undersökningsmetoder ger en närmast fullständig bild av bronsåldersmannens levnadsförhållanden. Förlaget har redan en beskrivning av innehållet som återges här nedan. Jonathan vill gärna komma till Kungsängen och berätta om sitt stora projekt. Vi har ännu inget datum för föredraget. Men håll uppsikt i de annonskanaler som står oss till buds. Naturligtvis finner du det på UKF:s hemsida så snart vi vet något.

Boken kommer samtidigt som chefen för Arkeologiska Forskningslaboratoriet intervjuas i tid-

skriften Forskning och Framsteg. Där berättar Kerstin Lidén om de senaste tio årens analysmetoder, som ger helt nya perspektiv på människans forntid. Man kan bestämma hårfärg och ögonfärg, få veta hur folkförflyttningar har skett och vilka sjukdomar de lidit av.

Riktigt intressant är att specialisten på hypermoderna undersökningsmetoder ändå lyfter fram de traditionella arkeologiska arbetsmetoderna. De som visar på sammanhangen hos de många olika arkeologiska fynden. En tröst för såväl arkeologer som vi vanliga arkeologi-intresserade människor är att hon gärna går tillbaka till Mårten Stenbergs nästan 1000-sidiga klassiker Det forntida Sverige från 1964 för att få koll på sammanhangen.

Ännu mer av det nya kan du läsa om i beskrivningen av Jonathan Lindströms kommande bok.

Bokförlaget presentation av Jonathan Lindströms bok

En solvarm junidag år 1953 hackade dikesgravaren David Zetterström upp skallen efter en brutalt mördad man i 50-årsåldern i en åker tre mil nordväst om Stockholm. Tillkallad expertis kunde konstatera att det rörde sig om ett "cold case", och det med råge. Brottet var begånget tusentals år tidigare.

Efter en kortare uppsats i en tidskrift kom den döde och hans föremål att ligga bortglömda i Historiska museets magasin i årtionden. Men dagens arkeologer gräver inte bara upp fynd i marken utan också i magasinen.

Det blev upptakten till ett av Nordeuropas mest spännande arkeologiska forskningsprojekt som nyligen avslutades med sensationella resultat. Projektet syftade inte bara till att lösa den gamla mordgåtan, hur, varför och av vem mannen mördades, utan också till att kartlägga mannens liv, från det att han föddes i en rökig bronsåldersstuga, till den dag ett halvsekel senare då han mötte sin mördare vid en havsfjärd i Mälardalen. Med modern teknik som DNA-analys, isotopmätningar, rättsmedicin och osteologi, men också traditionellt analytiskt deckarslit (à la Sherlock Holmes) har forskarna kunnat följa mannens liv i alla faser, inklusive de sista skrämmande ögonblicken.

Författaren kartlägger och berättar om mannens liv i detalj, hans uppväxt och matvanor, hemmiljö och byxor, kärlek och tuberkulos, sex och kosmologi, krig och tandvård, arbete och tidsuppfattning. Fyndet är så rikt att vi kan studera allt från hur han har täljt sina träredskap och vad han åt som sexåring till hur han led av sin käkbensinfektion. För första gången kommer vi verkligen en bronsåldersmänniska inpå livet.

”Märkesåret 1809” - ”Det glömda året”

Revolution – Krig - Kungen avsatt – Ny Regeringsform

En revolutionsarmé håller högkvarter i Kungsängen under några dagar
Riktlinjerna för en ny regeringsform läggs fram av revolutionsledaren

Vad hände egentligen? - Lokalt i Upplands-Bro och på rikspanet?

Några synpunkter på händelserna 1809

Vad hände egentligen vid undertecknandet av regeringsformen?

(ersätter tidigare versioner som du [kan finna här](#))

Rev.2009-04-20; 05-09; 06-25; **08-19**; *identisk med hemsidans version*

Länkarna i denna pappersversion fungerar inte. Klicka på >>> Tillägg 2009-09-15 Klicka

”Märkesåret 1809”

Finland och Sverige har gemensamt kommit överens om att inte använda ordet jubileumsår när man högtidligt håller att det är 200 år sedan Finland skildes från Sverige. Vår utrikesminister Carl Bildt har vid möte med ansvariga i Finland diskuterat våra länders gemensamma minnen under samlingsnamnet

”Märkesåret 1809”.

Regeringsprojektet med samma namn har en egen hemsida med många upplysningar om relationerna mellan våra länder. Där finns också ett mycket stort antal aktiviteter och kulturella arrangemang i de bägge länderna kring 1809. Men mycket av det som lyfts fram gör att man kanske borde ha kallat projektet för Märkesåret 2009 i stället. [Här kan du läsa mer om regeringsprojektet](#).

Lokalhistoriskt är 1809 intressant eftersom en fullt stridsutrustad revolutionsarmé hade sitt högkvarter i Kungsängen i nästan fem dygn under ett kritiskt skede inför den kommande statsvälvningen. Särskilt intressant är att det inte bara var militära order som utfärdades från Tibble gästgivargård utan också den uppmärksammade Tibble-Promemorian med radikala förslag för den kommande regeringens sammansättning och utformningen av en ny regeringsform.

Lokalhistoriskt är det också intressant att ta del av det som hände Samuel af Ugglas, vid tidpunkten Upplands-Bro sedan 9 år tillbaka. Han var vid revolutionen den avsatte kungens närmaste förtrogna.

Lokala aktiviteter kopplade till Märkesåret 1809

Tillsammans med Bro-Lossa hembygdsförening och finska föreningen Kaleva medverkar UKF i

1) **Bussutflykt till Savolax och Karelen i Upplands-Bro** sönd 16 aug kl 10 - ca 13

2) **Föredrag Vad hände i Finland och Sverige Märkesåret 1809?** tisd 8 sept kl 19.

hembygdsgården Klint. Se annonser i lokalpressen och [hemsidan](#)

Tillsammans med Upplands-Bro kommun

3) **Kulturhusens Dag: Tema Sverige-Finland, en delad historia**

Bussutflykt till Savolax och Karelen i Upplands-Bro sönd 13 sept kl 10 - ca 13

Vad hände Märkesåret 1809 - en orientering från Utrikesdepartementet, försedd med lokalhistoriskt betingade [kommentarer i mitten av augusti 2009](#)

”Det glömda året”

1809 har vi alltid lyft fram i historien. Det är ju bl.a. för att vår Nationaldag firas med anledning av det som hände 6 juni 1809. Ändå valde Svenska Akademiens sekreterare Horace Engdahl benämningen ”Det glömda året” i sitt tal vid Riksdagens öppnande. Han tänkte naturligtvis på att så få svenskar vet att vårt land just detta år stod mitt i sin värsta kris någonsin, både utrikespolitiskt och inrikespolitiskt, en kris som märkligt nog slutade lyckligt med en ny regeringsform som skulle göra slut på det kungliga enväldet.

.....Har svensk historieundervisningen missat att samtidigt som revolutionsarmén efter nio dagars marsch vilar sig och har sitt högkvarter i Kungsängen, så driver en rysk trupp en svensk armé över isen från Åland till Grisslehamn och senare går en annan rysk trupp på isen över Bottenviken in i Sverige?

.....Det är troligtvis detta som Engdahl tänker på när han talar om ”kollektiv minnesförlust” hos svenskarna. Han säger att 1809 var en ödesstund för vårt land. ***Aldrig har Sverige varit så nära att försvinna från kartan som den gången.***

[Läs Hela talet](#)

Här följer ett intressant uttalande av en svensk ambassadör 1809 med anledning av Engdahls påstående.

Dagen före kungens arrestering har Hertig Carl, bror till Gustav III, bjudit in gäster till supé på slottet. Vid den tidpunkten har väldigt många utom kungen förstått att något är på gång. Denna dag är inte bara Finland i ryssarnas händer även Åland är intaget. Inom ett par dagar väntas de invadera Uppland. Rykten om ryska tsarens och Napoleons planer för Sveriges uttrade-
rande från kartan cirkulerar.

[Fredrik Samuel Silfverstolpe](#), fram till 1807 svensk minister i S:t Petersburg, är en av de inbjudna till slottet, där hertigen tar honom avsidet och frågar vart detta skall ta vägen. ’Det är här ju oerhört i Sveriges historia’, säger hertigen. Han får svaret från Silfverstol-

pe att *Sverige i dag är olyckligare än framfarna tiders historia kan fatta*. Gud vet hur det skall sluta, ingen kan förutsäga det.

Kortfattad berättelse om hur den olyckliga situationen uppkommit.

Man brukar framhålla att det var kung Gustav IV Adolfs politik gentemot Napoleons framfart i Europa som försatte Sverige i svår knipa. Den senare hade lagt större delen av Europas stater under sitt välde. För att kunna rå på Storbritannien befalldes alla länder att stänga sina hamnar för brittiska fartyg och upphöra med all handel med Storbritannien för att på så sätt betvinga landet.

Sveriges största handelspartner var England. Därför vägrade Gustav IV Adolf att lyda Napoleon. Denne var vid tillfället allierad med Ryssland. Napoleon och ryska tsaren lade upp en plan som skulle knäcka Sveriges motstånd. Ryssland skulle få ta Finland och delar av Sverige om tsaren så önskade. Norge, som tillhörde Danmark vid denna tid, skulle anfalla från väster medan Danmark tillsammans med Frankrike under befäl av en marskalk Bernadotte skulle anfalla från söder.

Det hade sipprat ut uppgifter efter Napoleons och tsarens möte i den tidigare svenska staden Erfurt att gränsen mellan Ryssland och Danmark skulle dras vid Motala ström, Stockholm skulle då bli huvudstad i "Västra Ryssland". Dessa rykten var en av orsakerna till att kungen måste avsättas. Att vi idag i allmänhet inte känner till dessa rykten beror naturligtvis på att ett lands historieskrivning inte gärna vill vidarebefordra förnedrande historia till eftervärlden.

Det blev bara Ryssland som anföll oss. Napoleon hade stött på motstånd och måste använda sina stridskrafter på annat håll. Dessutom hade den franske marskalken Bernadotte vid sin rekognosering funnit att det skulle bli svårt att genomföra Napoleons stora anfallsplan mot Sverige.

Georg Adlersparre och Västra arméns ingripande i händelserna

Vid detta tillfälle hade Georg Adlersparre, den blivande revolutionsledaren, utsetts till befälhavare för en del av Västra armén, som i Värmland skulle stoppa normännens angrepp. Han [förhandlade med befälhavaren](#) för den norska styrkan och fick ett löfte att den inte skulle gå in i Sverige, medan Adlersparre tog en del av sina soldater med sig för att avsätta kungen. Det hör till saken att den norske befälhavaren var en dansk prins som Adlersparre ville göra till ny tronföljare, när revolutionen var genomförd. Denne skulle i sin tur ha lovat att om det kom anfallsorder från Napoleon skulle han skicka bud till Adlersparre så att han skulle kunna hinna tillbaka innan anfallet började. Det här låter ju som intrigen i någon operett, men faktum är att forskarna har sett allvarligt på Adlersparres farliga tilltag

att lämna sin post i Värmland.

Adlersparre kunde sedan driva saken så att den danske prinsen verkligen blev vald till tronföljare. Men han avled något år senare, varvid marskalken Bernadotte blev vald till tronföljare och så småningom kung Carl XIV Johan.

Vad hände vid arméns högkvarter på Tibble gästgivargård i Kungsängen?

År 1809 var officerare, soldater och ett antal höga tjänstemän i staten övertygade om att enda lösningen på den svåra kris som landet befann sig i, var att avsätta den enväldige kung Gustav IV Adolf. Dennes agerande, när han blivit övertygad om att Västra armén verkligen var på väg för att avsätta honom, gjorde att kungen arresterades i en närmast improviserad aktion ledd av krigshjälten från kriget Adlercreutz och den grupp i Stockholm som misslyckats en månad tidigare. Detta medförde flera dagars uppehåll i marschen, varvid högkvarteret kom att ligga vid Tibble gästgivargård under den tiden.

Denna gång var det således inte demonstranter som samlats i Kungsängen, som det var 1743 vid det s.k. [Dalupproret](#). Nu var det verkliga revolutionärer.

Och även denna gång författas skrivelser i Tibble, skrivelser som har betydelse för historiens gång, både militära order och politiska inlagor. Från 18 till 22 mars, kommer och far kurirer innan Adlersparre tidigt på morgonen den 22 mars ger sig iväg till Stockholm och gör ett [triumftågsliknande intåg](#) på en vit häst i spetsen för sin armé.

Den grupp som arresterat kungen var främst intresserad av att få en ny duglig krigsledare. Den hade inte ambitionen att skapa en ny regeringsform för en bättre framtid i landet. Revolutionsarméns ledare däremot var främst ute efter en ny regeringsform.

När kungen arresterats ansåg Adlercreutz att Västra armén inte längre hade någon mission att fylla. Militären Adlercreutz hade plötsligt också blivit politisk ledare och i den dubbla egenskapen gav han order om att Adlersparre skulle avbryta sin marsch och infinna sig själv i Stockholm.

Nu blev situationen i landet allvarlig på ännu ett sätt. Adlersparre hade i sin proklamation sagt att arméns främsta uppgift var att se till att riksdagen kunde samlas i trygghet för att besluta om det nya styrelsesätt som så många önskade. Kungen hade bara kallat riksdagen till sammanträde en gång, år 1800, och den gången hade Adlersparre och kretsen kring honom klart visat sin oppositionella inställning. Hans närmaste medarbetare bl.a. Hans Hiärta (Järta) och Per Adolph Tham (Tamm) hade inte bara av sagt sig riksdagsmannaskapet utan också adelskapet, vilket de visade genom att ändra stavningen av sina namn.

För Adlersparre själv var situationen farlig så länge den avsatta kungens regering hade makten. Det första han gjorde i Tibble var att förklara att han tänkte ta

hela armén med sig till Stockholm. I ungefär likalydande brev till Adlercreutz och t.f. regenten hertig Carl säger han följande:

”Så länge de forna konseljledamöterna äro i affärerna, så länge uppenbara fiender till den timade förändringen äga frihet att verka, så länge polisen är i samma händer som förut, anse vi oss endast av vår täta, orubbliga förening äga personlig säkerhet”

Det är särskilt kungens mest personliga rådgivare Samuel af Ugglas, tillika chef för hemliga polisen som han vill få bort, vilket han efter inmarschen lyckades med. af Ugglas bebodde Almarestaket vid tidpunkten

Det var under dessa dagar som Adlersparre också skrev en promemoria som delvis är ett komplement till hans förslag till regeringsform. Den går i historieskrivningen under namnet Tibble-promemorian. Men mer om detta längre fram.

[Läs](#) Hur Svenska folket informeras om arrestering av kungen och Västra arméns revolution i Post- och inrikes tidning 15 mars 1809

[Läs](#) Adlersparres Proklamation till svenska folket, Carlstad 7 mars 1809

[Läs](#) Adlersparres Tal till soldaterna 7 mars 1809

[Läs](#) Hovjägmästare Greiffs berättelse om konungens gripande 13 mars 1809

[Läs](#) Hertig Carls proklamation 13 mars, samma dag som kungen arresteras

[Läs](#) Aktuella kungörelser 1808 - avsedda för uppläsning i kyrkorna

[Läs](#) Aktuella kungörelser 1809 - avsedda för uppläsning i kyrkorna

Året 1809 är ett viktigt år i både Sveriges och Finlands historia

_ för Finland började marschen mot ett självständigt rike under Rysslands beskydd

_ för Sverige var 1809 det år då vi stod inför hotet att i stället utplånas från kartan

_ för Sverige blev 1809 året då vi fick en *ny grundlag* som satte punkt för kungligt envælde

1809 års Regeringsform

Att en ny grundlag kom till stånd 1809 har faktiskt med vår relation till Finland att göra, eftersom det var Sveriges dåliga försvar av Finland, som till slut utlöste den länge väntade revolutionen mot det kungliga enväldet.

Revolutionsledaren Georg Adlersparre och kretsen kring honom hade redan 1796 funderingar om hur man skulle kunna få slut på det kungliga enväldet. När det således var samma man som kom att sitta hos oss på Gästgivargården, och i den s.k. Tibble-promemorian ytterligare bearbeta sina planer för den fortsatta revolutionen, så var det lokahistoriskt intressant att närma-

re studera tillkomsten av vår nya grundlag. Detta enligt tesen ”rikshistoria blir intressantare om den kopplas till lokala förhållanden”. Ett studium som dessutom skulle ge ett helt oväntat resultat.

Vid denna tidpunkt är Georg Adlersparre för många medborgare inte vilken officer som helst. Han har i sin civila verksamhet under mer än tio år verkat för att landet behöver en ny författning genom att ge ut skrifter av olika slag, bl.a. ett förslag till [ny regeringsform](#). Han var en av de ledande oppositionsmännen vid den enda riksdag som kungen sammankallat år 1800, där han i protest avsåg sig riksdagsmannskapet. Han var inte lika radikal som några av vännerna som även avsåg sig adelskapet. Därför kunde han även i fortsättningen verka som politiker, särskilt efter revolutionen.

Oppositionen mot kungen var mycket utbredd i såväl armén och flottan som bland höga ämbetsmän i statens tjänst. När såväl arresteringsförsök som attentatsförsök mot konungens liv misslyckats blev Adlersparre till slut den naturliga ledaren för det som skulle bli den avgörande aktionen för att avsätta kungen.

Eftersom Adlersparre utsetts till ledare för en del av Västra armén med förläggning i Värmland tog det tid att först mobilisera villiga ”revolutionärer” och sedan marschera till Stockholm med en stridsutrustad armé. Därför tvingades oppositionsgruppen i Stockholm att den 13 mars arresteras kungen, när denne sent omsider förstod hotet och tänkte begära hjälp av den södra armén. Västra armen gjorde då halt med trupperna utspridda längs vägen mellan Kungsängen och Barkarby.

Revolutionen för Adlersparres del gick in i ett avgörande skede under hans dagar i vår kommun. För den som granskar lokalhistorien och söker efter samband med rikshistorien är vår bygd i detta fall en utmärkt plattform.

Vilka idéer låg till grund för den blivande regeringsformen.

Frågan har varit föremål för mycket olika uppfattningar hos forskarna. I början fick Adlersparre stor uppmärksamhet, inte bara publikt på det sätt som manifestationerna tog sig uttryck i, när han red i Stockholm på en vit springare, som ställts till hans förfogande.

När han som medlem i regeringen inte fick igenom sina visioner av en modern författning, liknande den i England, tröttnade han på politiken. Han vill också visa att han inte engagerat sig i revolutionen för att den vägen vinna ära, rikedom och berömmelse, något som han i början anklagats för. Han åtog sig ett landshövdingeuppdrag, men återgick så småningom till ett omfattande skriftställarskap. Belysande för hans inställning till det farofyllda att göra revolution är hans yttrande till sin nyblivna fästmo när han började marschen. Han ville anhålla om hennes hand hos fadern såvida han inte kom tillbaka till Värmland ett huvud

kortare. De levde sedan länge i lyckligt äktenskap. Han steg i de adliga graderna så att hans unga hustru snart var grevinna och han själv titulerades Excellens.

Jag misstänker att dessa utmärkelser var ett sätt att tysta en alltför radikal revolutionsman. Revolutionen togs ju delvis över av dem som fanns i Adlercreutz' falang och som helst bara hade velat få en bättre kung - ingen helt ny grundlag. Det fanns naturligtvis skilda uppfattningar bland de olika revolutionära konsellationerna - precis som vi ser runtom i världen idag. Men det ligger utanför det lokalhistoriskt intressanta.

Några av paragraferna i Adlersparres Project till ny Regeringsform.

I

Lagen skall skydda alla medborgare lika. Den måste freda oss för all godtycklig behandling.

II

Lagen måste försäkra medborgaren vid lika rättigheter, till alla förmåner och embeten i staten.

V

Det är en sanning, redan medgifven af hvarje tänkande, att ståndsåtskillnaden är ett påfund från aflägsna tidevarf, och ej mera är lämpligt i det vi nu lefva. Alla tiders historia visar oss, att i alla stater denna åtskillnad alstrat de olyckligaste följder. Å ena sidan ett förolämpande högmod, förtryck och privilegier-- å andra sidan afund och hämnd.

VI

Medborgares gemensamma väl fordrar ett redligt förvaltande af statens medel - det vill säga de skatter, dem medborgare, oftast med den största uppoffring, utgifva till statens behof. I följd af denna sats är gifvet: att all möjlig besparing måste iakttagas. Alla öfverflödiga embeten indragas och tjänstemännens antal bestämmas till de blott nyttiga. All lysande representation är en chimère — den betungar staten, utan att till det minsta gagna den.

XX

Det är af yttersta vikt, att folklärarne, i sådan egenskap uppfylla sin bestämmelse; att desse bilda människorna till sedlighet, och att deras åtgärd ej stadnar vid blotta ceremonier, - utan förnuft - utan syftemål.

XXI

Lagstiftarne måste derföre stadga något i afseende på ungdomens moraliska danande; och folkläraren förpligtas, att bilda nationen — säga och utveckla sättet huru man skall blifva god medborgare och ädel menniska.

[Läs](#) **Hela Adlersparres: Påbörjad men ofulländadt Project till ny Regeringsform**

Tibble-Promemorian

Under uppehållet vid Tibble gästgivargård skärpte Adlersparre kravet på sammansättningen av en framtida regering. I den s.k. ”Tibble-Promemorian” framhåller han bl.a.

att även icke adliga personer skall få säte vid konungens rådsbord. 2 präster, 2 borgare och 2 bönder.

Det kravet var alltför tidigt formulerat. Det skulle dröja till början av 1900-talet innan en bonde fick säte i regeringen.

[Läs](#) **Hela Tibble-Promemorian finns under denna länk**

[Läs](#) **urval av Adlersparres korrespondens vid Tibble Gästgivargård**

Problem vid undertecknandet av 1809 års regeringsform den 6 juni.

Inför undertecknandet av regeringsformen inträffade något märkligt. Bondeståndet förbjöd sin talman att underteckna dokumentet med hänvisning till att den för bondeståndet viktiga § 114 inte fått en utformning som de kunde godkänna.

I det utskott – konstitutionsutskottet-KU – som tillsattes för att formulera texten till regeringsformen hade bönderna i den anda som Adlersparre förespeglat krävt att all jord skulle lika beskattas, liksom också utgifter och skatter för försvaret.

Bondeståndet ansåg sig inte kunna lita på framtida löften om borttagande av de olika ståndsprivilegierna, vilket var ett av huvudsyftena för dem som engagerat sig i revolutionen.

I klartext innebär privilegier ofta att någon eller några beviljas ekonomiska fördelar. De stora skatteinkomsterna för staten kom på den tiden från dem som innehade jord. De stora jordägarna var adeln och bönderna. Det var framförallt adelns och kyrkans jordäggande som på olika sätt hade fått sin skatt reducerad.

Det skulle dröja tre veckor innan bondeståndets godkännande sattes på pränt – dessutom under synnerligen uppseendeväckande former! Detta betyder rent faktiskt att grundlagen inte blev antagen förrän den 27 juni (*i midsommarveckan!*), bekräftat av väl insatta forskare under 200 år men som av någon anledning inte framhållits i allmänna historieböcker.

Har det nu så stor betydelse om det reella beslutet togs den 6 juni eller den 27?

Om man är intresserad av vad som ligger bakom den allvarligaste konstitutionella krisen i riksdagens historia, så är det ju intressant att få veta vad som egentligen hände. Varför dröjde undertecknandet så länge. Hur gick det till när det väl kom till stånd?

Här visas regeringsformens avslutande ord med vederbörliga underskrifter

"Till yttermera visso hafve vi detta med våra namns underskrifvande och våra insegels undertryckande velat bestyrka, stadfästa och bekräfta, som skedde i Stockholm den sjätte dagen i junii månad år efter Kristi börd ett tusende åtta hundra och på det nionde

På ridderskapets och adelns vägnar:
M. ANKARSVÄRD

På prästeståndets vägnar:
JAC. AX. LINDBLOM

På borgareståndets vägnar:
H. N. SCHWAN

På bondeståndets vägnar:
LARS OLSSON

Detta allt, som föreskrivet står, vele vi ej allenast sjelfve för oryggelig grundlag antaga: utan bjude och befalle jämväl i nåder, att alla de, som oss och våre efterträdare, samt riket med huldhet, lydno och hörsamhet förbundne äro, böra denna regeringsform erkänna, iakttaga, efterlefva och hörsamma. Till yttermera visso hafve vi detta med egen hand underskrifvit och bekräftat, samt vårt Kongl. insegel låtit veterligen hänga här nedan före, som skedde, i vår residensstad Stockholm, den sjätte dagen i junii månad, året efter vår Herres och Frälsare Jesu Christi börd det ett tusende åtta hundra och på det nionde.

CARL (L.S)"

Läs Den fullbordade grundlagen / regeringsformen daterad 6 juni 1809

Kommentar till det händelseförlopp som lett till att ovan visade underskrift vunnit laga kraft trots saknaden av bondeståndets underskrift den 6 juni.

1) När konstitutionsutskottet började sitt arbete skulle det lägga fram ett enligt förslag som i sin helhet kunde godkännas av riksdagen. Om så icke kunde ske skulle allt förbli enligt den tidigare regeringsformen. Det vill säga enväldet skulle finnas kvar. Det krävdes ett undertecknande av alla fyra talmännen.

I Riksdagens handlingar för 6 juni 1809 erkänns att bondeståndet inte skrivit under beslutet, samt att det antog förslaget till ny regeringsform endast under förbehåll att den synnerligen omstridda § 114 skulle utgå ur författningen. Paragrafen om att ståndprivilegierna skulle kvarstå och kunna ändras endast om alla fyra stånden var överens. Eftersom de tre andra stånden antagit den i sin helhet **"ansågs bondeståndets förbehåll ej hindra dess erkännande som rikets grundlag"**. (cit. ur handlingen).

Vi ser här att de långvariga diskussionerna kring privilegie-

frågan (§ 114) i det officiella uttalandet bagatelliserats så effektivt att saknaden av underskrift förvandlas till fullbordat beslut. Om man inte tar del av de många turerna i saken, så framstår tillkomsten av vår berömda regeringsform i riksdagens egen skrivning som en tämligen okomplicerad historia: en saknad underskrift kunde avfärdas i en bisats. Nu levande svenskar har troligen svårt att fatta vidden och innebörden av dåtidens privilegier. Men som jag skrivit här ovan var den orättvisa beskattningen en realitet för samtidens människor. De jordägande bönderna, representerade av Bondeståndet i riksdagen, var mer beskattade än adeln i förhållande till sitt markinnehav. Frågan var av mycket stor vikt för bönderna, vilket framgår av nedanstående beskrivning.

Att en underskrift ändå hade ansetts synnerligen viktig framgår av det faktum att man trots 3 veckors övertalningsförsök - efter det s.k godkännandet! - inte lyckades förmå bondeståndet att frivilligt skriva under regeringsformen. Det skulle komma att lyckas först sedan man använt en metod som gick stick i stäv med den regeringsform som man ansett sig ha genomfört på lagligt sätt.

Många historiker har under de 200 åren analyserat händelseförloppet. Åtskilliga - inte minst en av de senaste i en avhandling från 2006 - redogör utförligt för tvisteämnet. Man har framhållit att frågan diskuteras av den politiskt intresserade allmänheten både innan revolutionen, under den provisoriska regeringens tid, åtskilliga gånger i det särskilt tillsatta konstitutionsutskottet och inte minst i riksdagen under de tre veckorna efter godkännandet. Likväl landar frågan till slut i en bisats.

2/ Varför dröjde bondeståndets undertecknande i tre veckor, trots ideliga övertalningsförsök från riksdagens övriga stånd? Vilka argument var det som slutligen fick bönderna att backa från sin fasta övertygelse i frågan?

Vändpunkten i frågan kom den 27 juni, två dagar före kröningen av kung Carl XIII, som med bondeståndets gillande valts till kung den 6 juni. Bönderna hade samlats på sin vanliga mötesplats, när de plötsligt fick kallelse att infinna sig på slottet hos kungen. Där höll konungen ömsevis förmaningstal och strafftal över bondeståndets ovilja att i landets svåra situation inte bry sig om fäderneslandets bästa och skriva under regeringsformen. Landet var ju ännu i krig med Ryssland och fred kunde inte slutas förrän Sverige hade en lagligt tillsatt regering. Talet var till sitt politiska innehåll i stort sätt ett eko av adelns andra försök till övertalning under konstitutionsutskottets handläggning av ärendet.

Adeln hade nämligen - när man insåg allvaret i bondeståndets ståndpunkt - lanserat ett svepskäl för att få igenom sin egen åsikt i privilegiefrågan, dvs rädda sina egna privilegier, som i det ännu laglösa tillståndet verkligen var i fara. Rädslan för ett ryskt anfall mot Stockholm hade visserligen varit akut under dagarna i mars. Trots det hade den nya regeringen omgående inställt den extra krigsskatt som den avsatte kungen infört. Inte ens i mars, just när ryssarna drev den svenska armén över isen till Grisslehamn var man särskilt rädd för ryssarna i Stockholm. Hertig Karl höll fest på slottet och Adlercreutz - den berömda generalen från finska kriget, som tog över Adlersparres revolution och fick en ledande ställning i den nya regeringen - lät sig väljas in i ett ordensällskap och var oanträffbar när kungen gick till

aktion inför hotet från Västra armén.

Om det nu var så farligt för landet kunde ju adeln lika gärna ha avstått från att tvinga in § 114 i den nya regeringsformen. Privilegiefrågan var ju inte nödvändigtvis någon fråga för en regeringsform! I själva verket hade ju revolutionen åsidosatt alla tidigare överenskommelser. Man kunde ha följt böndernas måttfulla förslag att successivt ta bort de gamla privilegierna. Då hade vi sluppit det demokratiskt osympatiska slagord som vidlåder diskussionen. "regeringsformen först - resonemang sedan"

Men detta sakernas tillstånd den 27 juni skulle bli ännu mer svårhanterlig för eftervärlden, när kungen i sitt tal till bondeståndet kom fram till sin slutpoäng. För mig förefaller orden inte komma från någon talskrivare med politisk erfarenhet. Kungen avslutar sitt tal på ett sätt som en erfaren politiker knappast skulle våga säga med tanke på eftervärldens dom. Han kräver vad som "närmast liknar" en öppen votering bland ståndets medlemmar så att de gensträviga skulle skilja sig från sina medbröder och bli kända av konungen och övriga.

Läs: Hela konungens tal till Bondeståndet - med strykingar och tillägg

Läs: ur **Riksdagsprotokollet 27 juni 1809**

Med tanke på forskares kommentarer till konungens manuskript får jag intrycket att kungen går utanför sitt skrivna tal. Det var ju många som hörde och såg vad som skedde och berättat därom i brev och dagböcker. Ett kungligt tal likaväl som ett riksdagsprotokoll är ju inte hela sanningen i en historisk process. De är ju parter i målet och beslut i sådana här sammanhang är i högsta grad resultatet av politiskt betingade överväganden.

Efter den ännu okrönte konungens tal var saken klar. Ståndet beslöt omedelbart att skriva under regeringsformen. Det hedrar dem att de gjorde det utan votering.

Tydligare kunde de inte inför eftervärlden visa att beslutet varit påtvingat.

Naturligtvis under förutsättning att det skulle bli känt för kommande generationer att godkännandet av regeringsformen bröt mot samma regeringsforms

§ 55 sålunda lydande:

Ej må riksens ständer i konungens öfvervaro öfver något ämne besluta. Andra riksens ständers utskott, än det i föregående § omnämnda, kunna icke inför konungen några öfverläggningar hålla.

"Svårhanterlig för eftervärlden" ?

Av frågans behandling i seriösa skrifter under de allra senaste åren/året framgår att saken fortfarande är känslig för beskrivning i klartext. Jag nöjer mig för närvarande med några exempel på uttalanden.

Övertalningen att skriva på skulle ha skett "med lock och pock".

Under påtryckningar förmåddes slutligen ståndets talman att skriva under regeringsformen.

Någon säger att underskriften dröjde några dagar. Dessa "några dagar" (21) är i själva verket lika lång tid som konstitutionsutskottet självt använt för hela sitt förslag till regeringsformens utformning. KU tillsattes 12 maj och läm-

nade sitt slutbetänkande efter tre veckor den 2 juni. Bondeståndet hade mycket tidigt lagt korten på bordet, vilket medförde att adeln två gånger gick till attack med skrivelser till bondeståndet för att försöka stoppa deras krav att privilegiefrågan skulle utelämnas från den nya grundlagen. Frågan var således definitivt ingen marginell sak.

Någon säger att underskriften fördröjdes samtidigt som man nämner den 6 juni. så man kan tro att den fördröjdes fram till detta datum

Belysande för den vetenskapliga forskningen kring det som hände 27 juni är det som skrevs i saken inför 150-årsminnet 1959. När regeringsformen slutligen erkändes av bondeståndet sågs följande.

"Det myckna ordandet om frivillighet m.m. är en falsk beskrivning av verkligheten, men ytterligare kommentarer skall ej göras. Hela tillställningen kommer i sin rätta belysning, om vad därunder förekom ses mot bakgrunden av förbudet i regeringsformen § 55 för ständerna att "i konungens övervaro (närvaro) över något ämne besluta".

När vi ser under vilka odemokratiska former som man kom att genomdriva 1809 års regeringsform kan man misstänka att man inte gärna vill koppla samman den med Nationaldagen.

Av texterna i nedanstående länkar förstår vi att frågan om lika beskattning av jord var mycket viktig för bondeståndet – inte den bagatell som den genom " skicklig skrivning" kommit att uppfattas som. Man förstår också vilken knipa ständerna befann sig i, om man betänker att en grundlagsändring tidigare hade kunnat genomföras om tre av ständerna röstade för förslaget. Men den regeringsformen hade man ju avskaffat!

Att det blev en så lång och allvarlig kris i riksdagens hantering av saken beror naturligtvis på den stora vikt som bondeståndet lade på frågan om lika beskattning på bönders och herrgårdars jord. Jordinnehav gav ju de tyngsta skatterna. Gustav Vasa visste vad han gjorde när han drog igång det där med jordeböcker över alla gårdar för att de skulle kunna skattläggas för framtiden. Borgare och präster kom av naturliga skäl lättare undan.

Vi måste också minnas om att avskaffandet av vissa ståndsprivilegier var en viktig drivkraft bakom den variant av revolutionen som Georg Adlersparre stod för. Denne hade i sitt program en utjämning av ståndsprivilegierna, när han ställde sig i spetsen för Västra Arméns marsch. Revolutionen fick ett annat ansikte när andra kom att dominera. Och det är som bekant segraren som skriver historien.

Det skulle dröja länge innan Adlersparres idéer i Tibblepromemorian, som han skrev på gästgivargården i Kungängen, skulle gå i uppfyllelse. Där ville han ju vid konungens rådsbord se två bönder, två borgare och två präster och inte bara adelsmän.

[Länk till Carl Grimbergs redogörelse](#) för händelseförloppet i Svenska folkets underbara öden 1913, del åtta, utgiven 1962 med Alf Åberg som redaktör, sid 290-292.

[Länk till Sam. Clasons redogörelse](#) för händelseförloppet 5-27 juni i Sveriges historia till våra dagar, Elfte delen. 1923 s. 110-111.

[Länk till Sten Carlssons redogörelse](#) för händelseförloppet 5-27 juni i Svensk historia del 2, 4.e upplagan, 1979 sidan 247.

[Läs](#) Hur bondeståndet tvingades skriva under regeringsformen. Tidigare version.

[Läs](#) Hur bondeståndets vägran att skriva under regeringsformen behandlas i en av våra lärböcker för universitetsstudier, tryckt 1980

[Läs](#) Litteratur och källmaterial vid denna artikels framställning

Några forskares beskrivning av händelserna 1809

Ludvig Stavenov. Sveriges historia till våra dagar (1925) pdf-fil 24 boksidor

[Läs](#) Ställningen i början av år 1809; Statskuppen den 13 mars 1809;

Sam. Clason. Sveriges historia till våra dagar (1923) pdf-fil 18 boksidor

[Läs](#) Den provisoriska regeringens första åtgärder. De ryska angreppen.

Värmländska fördelningens uppträdande

Sten Carlsson. Svensk historia 2 uppl. 4; (1961)

[Läs](#) Den gustavianska regimens fall 1808-09

[Länk till Första upplagan av inledningen](#) – ursprungligen publicerad i UKF:s Nyhetsbrev febr 2009

[Länk till Reviderad version sänd via länk i e-post](#) till vissa medlemmar

(forts. från Granhammarsmannen)

Samtidigt får läsaren en bred skildring av bronsålderns värld, från säljagarbyarna vid Ishavets rand, Sydskandinavien, hällristningscentra, stäppfolkens nomadbyar, barnarbetarna i Alpernas saltgruvor, Stonehenges mysterier till de förhomeriska myternas Grekland.

Slutligen är detta en både gastkramande och gripande detektivhistoria ur verkligheten, där arkeologen

med osteologers och rättsmedicinärens hjälp rekonstruerar och löser en 3 000-årig mordgåta. Gåtans lösning visar sig vara förbluffande aktuell.

Bronsåldersmordet – om arkeologi och ond bråd död
Jonathan Lindström

Norstedts, inbunden, 600 sidor. Utkommer september 2009

ISBN: 978-91-1-302378-6

Kort historik om Bro d'River Boys.

Ur Programbladet vid kvartettens framträdande vid musikveckan i Junsele 10 juli 2009

Bro ligger mitt emellan Enköping och Stockholm. Tre av kvartettens medlemmar kommer från den hembygdskör som bildades i mitten av 60-talet. För att om möjligt kunna locka till sig flera manliga deltagare började mansstämmorna sjunga Negro Spirituals inspirerade av de amerikanska sånggrupperna Deep River Boys och Delta Rhythm Boys. I Stockholm hade samtidigt sånggruppen Spirallerna vunnit stor uppmärksamhet på grammofon och i radio.

Vid ett antal årliga musikfestivaler i Bro på 70-talet sjöng den manliga delen av hembygdskören både svenska och amerikanska Negro Spirituals. 1978 kunde Enköpingsposten rapportera att det uppstått en Barbershopgrupp i Bro!

Det var ett alldeles nytt begrepp. Det visade sig emellertid att det fanns en Barbershopkör i Stockholm. Börje tog kontakt med den, deltog vid några sångövningar, som dessvärre kolliderade med våra egna övningar i sång- resp. instrumentgrupper. Vi fick dock en kontakt som resulterade i att vi var med när det Nordiska Barbershopförbundet bildades och deltog vid ett antal Harmony Weekends och tränades för deltagande i en 5-6 tävlingar på olika håll i landet.

Vi har sedan länge arbetat på egen hand och lagt även annan musik till vår repertoar. Den har breddats betydligt när vi under de senaste 15 åren framträder med Olles hustru Mary och döttrar i konstellationen Bro d'River Boys and Girls. Särskilt har våra julprogram med Julens dikter och sånger uppmärksammas. Mary är också vår röstvårdare och Coach som ofta deltar i våra övningar och kritiskt granskar resultatet av våra ansträngningar.

Hela gruppen är nu en sektion inom den kulturförening som framför allt ägnar sig åt lokalhistorisk forskning. Det är på föreningens hemsida som sånggruppen finns representerad.

Inbetalningskort för medlemsavgiften sänder vi därför tillsammans med första Nyhetsbrevet för året. D.v.s. när vårprogrammet är klart.

Bro d'River Boys' konsertprogram i Junsele kyrka 10 juli 2009 kl 19 - 20.35

Barbershop is love – Heart of my heart (*Lights O. Mack*)

Let me call you sweetheart (*Norman Starks*)

Down our way - After dark (*Al Stedman – Fred Hughes*)

Muskrat Ramble (*Edward "Kid" Ory*)

Sweet and lovely (*Norman Starks*)

Något om Barbershopens egenheter

Skalan – tonart

Ackord – harmoni - diftonger

One, one, one - andning – inget vibrato

All that I ask is love (*Herbert Ingraham*)

Negro spirituals

Let's go down in Jordan – Babylon's fallin' -

I'm climbin' up Zion's hill (*Golden Gate Quartette*)

Swing low, sweet chariot (*William Stockles*)

En sommar med Bellman

(*delvis ur svit av Åke Gredler*)

Movitz blåste en konsert – Vila vid denna källa –

Solen glimmar - Stolta stad – Liksom en herdinna.

Gubben Noack

I want to Harmonize (*Sigmund Spaeth*)

Kort paus

Avdelning 2

My wild Irish rose (*Chauncey Olcott*)

Dream (*PeO Karlsson och Jonny Mercer*)

Till Österland vill jag fara (*Folkvisa*)

Magnificat – gammalkyrklig melodi

Wait 'til the sun shines, Nellie (*Andrew Sterling och Harry von Tilzer*)

Basin street blues (*Spencer Williams*)

Easter Parade (*Irving Berlin*)

Morsans grammofon (*PeO Karlsson och Bye, Bye Blues*)

Kristallen den fina (*PeO Karlsson och Delta Rhythm Boys*)

Give me five minutes more (*Jule Styne*)

One more song (*Joe Liles*)

From the first hallo the last good-bye (*Johnny Burke*)

Bro d'River Boys program i Öfra Kapell 10 juli kl 23 ca 4 mil norr om Junsele Sviten av 3 Negro Spirituals av Golden Gate Quartett

Nobody knows the trouble I've seen – svenskt arr av Dan- Olof Stenlund

Magnificat – Marias lovsång, gammalkyrklig melodi – varannan vers med fyrstämmig sättning i medeltida stil. "Min själ prisar storligen Herren", är höjdpunkten i aftonens tidebön, vespenn. Sedan 1400-talet har den getts olika former för solo, kör och instrument

Kristallen den fina, svensk folkvisa i ett utförande som imiterar Delta Rhythm Boys version.

Tonerna – av Sjöberg – Geijers text. "Tanke var strider blott natten ser."

Extranummer Why did you say good-bye?

Medlemsavgiften är 150:-; 20:- går till Riksforbundet.

Sätt in avgiften på pg 27 58 94-4

Skicka ett mail om du vill ha extra meddelanden och påminnelser

Börje Sandén